

Hoofdstuk 1

Ontwikkelingen MIRT

1.1 Ambities voor het MIRT

'Ruimtelijke projecten, (zoals de ontwikkeling van de Nationale Landschappen, de mainport Schiphol, de Noord- en Zuidvleugel en de verdere ontwikkeling van Almere, Zuidoost Brabant en Noord-Limburg) worden in samenhang gezien met infrastructuur en (openbaar) vervoer. In plaats van het MIT¹⁾ komt er een Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT).¹⁾ Deze opdracht uit het Coalitieakkoord vraagt om een gebiedsgerichte en integrale aanpak.

Met het MIRT kan beter uitvoering worden gegeven aan het integrale ruimtelijke beleid zoals vastgelegd in de Nota Ruimte en de daarmee verbonden grote sectorale rijksnota's (Nota Mobiliteit, Pieken in de Delta, Agenda Vitaal Platteland, Nationaal WaterPlan (in voorbereiding)) en uitvoeringsprogramma's. Met een gebiedsgerichte benadering van rijksinvesteringen, waarin integrale gebiedsopgaven centraal staan, zullen de investeringen van de ruimtelijke departementen en van decentrale overheden elkaar beter aanvullen en versterken (synergie). Een gedeeld beeld van de gewenste ontwikkeling van gebieden van rijk en regio en ook van private partijen is daarvoor belangrijk. Dat betekent een aanpak waarin de departementen nadrukkelijk de programmering van hun ruimtelijke investeringen per gebied afstemmen met elkaar en met de regionale investeringen. Het is belangrijk om een zo goed mogelijke inhoudelijke samenhang aan te brengen, bijvoorbeeld tussen ver-

stedelijkingslocaties en hoofdinfrastructuur, maar ook door het verbinden van belangen en actoren in een procesontwerp en het bevorderen van samenwerking tussen partijen die elkaar aanvullen en het vereenvoudigen van procedures. Zo krijgt de prioriteitstelling door zowel rijk als regio meer samenhang en kan het draagvlak voor besluiten toenemen.

1.2 MIRT: gebiedsgerichte aanpak

De mate waarin gebiedsgericht werken effectief is, wordt bepaald door de samenhang in het bestuurlijke besluitvormingsproces (zowel op rijksniveau als tussen rijk en regio), de inzet van een samenhangend spelregelkader voor investeringen, de afstemming van werkwijzen en procedures, de mate waarin financiële middelen afgestemd kunnen worden ingezet en de gehanteerde methodieken voor afweging. De gebiedsgerichte aanpak is dan ook het centrale element in de drie te onderscheiden MIRT-stromen:

- MIRT Projectenboek;
- Bestuurlijke overleggen MIRT;
- MIRT spelregelkader.

MIRT Projectenboek

Jaarlijks presenteert het kabinet op Prinsjesdag het rijksinvesteringsprogramma voor het ruimtelijk fysieke domein. Met het MIRT Projectenboek wordt sinds 2007 voor het eerst in één document een overzicht gegeven van alle ruimtelijke rijksprojecten- en programma's van de ministeries van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM),

Verkeer en Waterstaat (VenW), Economische Zaken (EZ) en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Nieuw is dat de rijksprojecten en -programma's niet alleen individueel worden toegelicht maar dat deze voor een aantal geografische gebieden in samenhang met de relevante regio investeringen worden beschreven.

In de samen met de regio opgestelde gebiedsbeschrijvingen wordt per gebied een beeld geschetst van wat de beleidsopgaven voor rijk én regio zijn (zie hoofdstuk 3). Uitgangspunt hierbij is dat ruimtelijk projecten in samenhang worden gezien met verkeer- en vervoerproblemen, waarbij ook de bredere gebiedsopgave en -doelen worden betrokken. Een verdere stap om te komen tot een gezamenlijk inhoudelijk vertrekpunt voor rijk en regio is het opstellen van een gebiedsagenda. Deze agenda bestaat in ieder geval uit het integreren van de samenwerkings- en ontwikkelagenda's. De agenda's gaan over wat rijk en regio samen doen, maar ook over de belangrijkste regionale en rijksinvesteringen die van belang zijn voor de regio. Het is de bedoeling dat deze agenda's op termijn mede de basis voor het MIRT projectenboek gaan vormen.

Bestuurlijke overleggen MIRT

Het MIRT wordt in het najaar besproken met de relevante decentrale overheden. Bij deze bestuurlijke overleggen zitten vanuit het rijk in ieder geval de ministers van VenW en VROM en de staatssecretaris van VenW aan

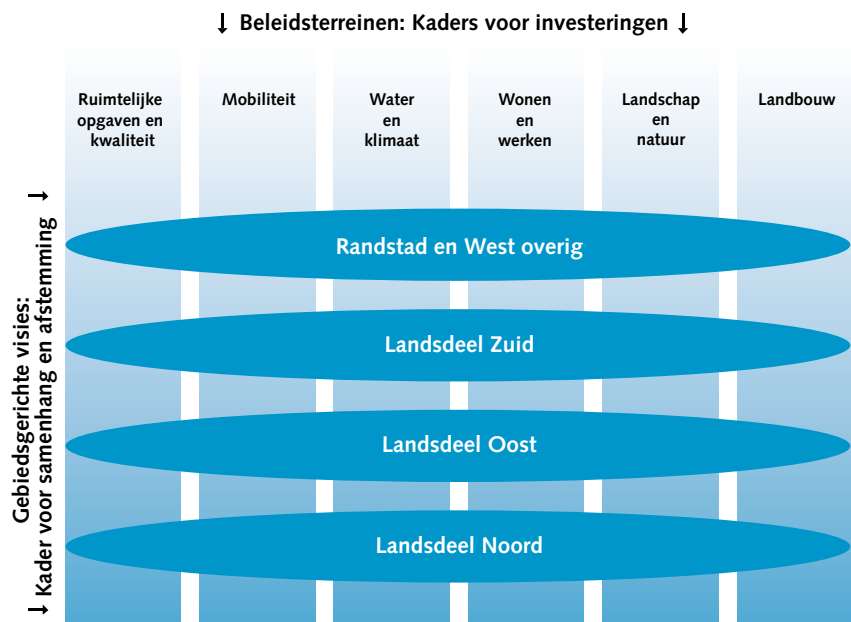
1) MIT: Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport.

tafel. Afhankelijk van de agenda schuiven ook de ministers van EZ en LNV aan. Rijk en regio spreken elkaar ook in het voorjaar over het MIRT. Dan ligt het accent op het bespreken van de voortgang van de eerder gemaakte afspraken en het agenderen van onderwerpen voor de overleggen van het komend najaar, naast het dan vigerende rijksinvesteringsprogramma. De resultaten van de bestuurlijke overleggen MIRT worden per brief aan de Tweede Kamer gemeld en daarna besproken.

De agenda's en besprekingen van de bestuurlijke overleggen MIRT krijgen een steeds integraler en gebiedsgericht karakter, waardoor de besluitvorming over infrastructuur en ruimtelijke ontwikkelingen beter op elkaar wordt afgestemd. De overleggen worden voorbereid door interdepartementale gebiedsteams vanuit VROM, VenW, EZ en LNV in overleg met de regio's. Een deel van het overleg met de Randstedelijke overheden wordt gezamenlijk gehouden om zo het belang van een gemeenschappelijke Randstadaanpak, aansluitend op de vleugelaanpak, te benadrukken. Voor de overleggen geldt dat de regionale vertegenwoordiging niet alleen bestaat uit bestuurders met de portefeuille verkeer en vervoer, maar ook met de portefeuille ruimtelijke ordening. In overleg met de deelnemende partijen wordt bekeken hoe de overleggen in de toekomst gepositioneerd kunnen worden ten opzichte van andere overleggen in het kader van de lopende (bestuurlijke) besluitvormingsprocessen (mede in het licht van de bestuurlijke drukte).

MIRT spelregelkader

Voor een meer gebiedsgerichte manier van werken (samenhang en prioriteitstelling) moeten ook de spelregels daarvoor geëquipeerd worden. Immers, door een integrale gebiedsaanpak te kiezen wordt ook de samenstelling van de spelers anders; samenwerking tussen publieke, maatschappelijke en private partijen komt nog sterker op gang. Een van de middelen om dit te accommoderen, is een zoveel mogelijk uniforme aanpak én benadering van de problematiek door het rijk (binnen de randvoorwaarden van de verschillende sturingsfilosofieën en rijksrollen binnen het ruimtelijke domein). Procedurele harmonisatie van de spelregelkaders in het ruimtelijk domein zal voor meer duidelijkheid zorgen en daarmee

Figuur 1.1

van invloed zijn op het bewerkstelligen van een betere samenhang tussen investeringen van rijk en regio. Met de doorontwikkeling van een MIRT spelregelkader wordt op macroniveau een belangrijke conditie voor het gebiedsgericht werken gecreëerd. In figuur 1.1 is dit speelveld weergegeven.

Het is de bedoeling dat het MIRT-spelregelkader zodanig wordt opgezet dat besluitvorming over aspecten als leefbaarheid, inpassing en ruimtelijke en economische ontwikkeling en infrastructuur gebiedsgericht op een vergelijkbare manier, dan wel afgestemd tot stand komt. Uitgangspunten daarvoor zijn:

- Het MIRT nieuwe stijl heeft betrekking op rijksprojecten en –programma's in het ruimtelijk fysieke domein.
- De ontwikkeling van het MIRT heeft het karakter van een groeiproces.
- Het startpunt ligt in de afstemming tussen de procedures MIT, SNIP en Nota Ruimte.
- Met de verschillende rollen van de rijksoverheid en de daarmee samenhangende verschillen in sturingsbenadering wordt rekening gehouden.
- Departementen zullen bij een gebiedsgerichte aanpak de inzet van verschillende budgetten (in toenemende mate) op elkaar afstemmen.
- Voor alle nieuw te starten verkenningen (vanaf 2009) in het ruimtelijk fysiek domein, waar een integrale/gebiedsaan-

pak noodzakelijk dan wel gewenst is, geldt het MIRT spelregelkader.

- Uniforme toepassing ex-ante beoordelingen (methodiek en evaluatiemomenten), waarbij KBA methodiek de voorkeur heeft.
- Bij de inrichting van de besluitvormingsfasen voor het MIRT-spelregelkader zal het kabinetsstandpunt op het advies van de commissie Versnelling Besluitvorming Infrastructurele Projecten (zie tekstbox) worden meegenomen.
- Kernbegrip bij de ontwikkeling van het spelregelkader is de toekomstvastheid - een spelregelkader dat in kan spelen op nieuwe ontwikkelingen.

Eind juni heeft de Tweede Kamer van de ministers van VenW en VROM, mede namens de ministers van EZ, Financiën en LNV, een brief ontvangen met daarin een analyse van de verschillen en overeenkomsten van de betrokken bestaande departementale spelregelkaders en richtinggevende bouwstenen voor ontwikkeling van een MIRT spelregelkader (TK 31200A, nr. 86). Het MIRT-spelregelkader zal conform huidige planning eind 2008 aan de Tweede Kamer gepresenteerd worden.

Andere ontwikkelingen

Naast de aanbevelingen van de commissie Elverding zijn ook de (nog te verschijnen) kabinetsstandpunten op de adviezen van onder

andere de commissies Ruding, Lodder, Noordanus en Dekker, Randstad 2040, de MobiliteitsAanpak en het antwoord op de motie Van Heugten (TK 31 200XI nr. 28) van belang voor de drie MIRT stromen. Verder worden er in het kader van de Pilot MIRT verkenning Zuid-Oost Brabantstad ervaringen opgedaan met gebiedsgericht werken.

1.3 Afbakening en functie MIRT

Het kabinet kiest ervoor in het MIRT investeringsprojecten- en programma's op te nemen (zowel aanleg als beheer en onderhoud), waar sprake is van een ruimtelijk fysieke ingreep en waar het rijk direct financieel bij betrokken is.

fysieke investeringsonderdelen hiervan. Voor de investeringen die betrekking hebben op de Nota Mobiliteit, is dit zelfs wettelijk bepaald in artikel 4 van de Planwet Verkeer en Vervoer.

De voorwaarde dat het rijk financieel betrokken is bij projecten/programma's in het MIRT, betekent tegelijk dat deze projecten/programma's opgenomen zijn in de rijksbegroting. Voor het MIRT gaat het dan om de begrotingen van VROM (XI), VenW (XII) en Infrastructuurfonds, EZ (XIII) en LNV (XIV). Het MIRT geeft een verdieping van onderdelen van deze vier begrotingen door nadere beleids-, project- en programma-informatie te presente-

MIRT Projectenboek. Specifieke gebundelde (doel)uitkeringen, die het rijk aan decentrale overheden verstrekt en waaraan geen directe, locatiespecifieke prestatieafspraken zijn gekoppeld, vallen er niet onder. Dat geldt in elk geval voor het Investeringsbudget Stedelijk Vernieuwing (ISV), de Brede Doeluitkering verkeer en vervoer (BDU) en het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). Deze financiële stromen worden wel kwalitatief benoemd in het MIRT (ze hebben immers wel impact op het ruimtelijk fysieke domein), maar projecten zijn niet opgenomen. De verantwoordelijkheid voor de programmering en uitvoering van deze projecten ligt bij de decentrale overheden. Vanwege relevante programma-afspraken tussen LNV en decentrale overheden over de inzet van het ILG zijn ter informatie wel programmabladen in het MIRT opgenomen voor Nationale Landschappen, Ecologische Hoofdstructuur en Recreatie, Groen en Toegankelijkheid. Verder zijn in het MIRT enkele specifieke subsidieprogramma's (zoals SUBBIED) opgenomen.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt beschreven wat het kabinet op de verschillende beleidsterreinen wil realiseren en met welke maatregelen (de beleidsprioriteiten). Ook worden in tekstboxen voorbeelden gegeven van al bestaande integratie van beleidsterreinen in het ruimtelijk fysieke domein. Dit hoofdstuk heeft betrekking op de kolommen uit figuur 1. De rijen uit die figuur (gebieden) worden in hoofdstuk 3 besproken. Daarin gaat het om de gebiedsgerichte samenhang tussen rijksprojecten – met waar relevant een koppeling met regionale projecten – voor de vier landsdelen. In hoofdstuk 4 wordt dan aangegeven wat het financiële speelveld is voor het MIRT. De rijksprojecten en -programma's zijn opgenomen in hoofdstuk 5. Het Projectenboek sluit af met drie hoofdstukken VenW, namelijk de financiële tabellen (voorheen MIT-tabellen) (hoofdstuk 6), beheer en onderhoud (hoofdstuk 7) en de voortgangsrapportage Tracé- en Spoedwetprojecten (hoofdstuk 8).

Commissie Versnelling Besluitvorming Infrastructurele Projecten

Op 21 april 2008 heeft de commissie 'Versnelling Besluitvorming Infrastructurele Projecten' onder voorzitterschap van de heer Elverding het advies 'Sneller en beter' gepresenteerd. Hierin wordt een drastische aanpassing van het werken aan infrastructurele projecten bepleit, gericht op een substantiële versnelling van de doorlooptijd van het besluitvormingsproces. Het kabinet heeft zijn waardering over het advies uitgesproken en meent dat de commissie een goede balans heeft gevonden tussen snelheid, zorgvuldigheid en kwaliteit. In de kabinetsreactie van 23 mei (TK 29385, nr. 19) staat aangegeven op welke wijze invulling wordt gegeven aan de aanbevelingen. Het kabinet streeft er naar om in september een actieplan te sturen naar de Tweede Kamer. In dit actieplan wordt nader aangegeven op welke wijze het kabinet de aanbevelingen van de commissie zal implementeren.

Uitvoering van het kabinetsstandpunt leidt in essentie tot:

- *Verandering van de bestuurscultuur en de voorbereiding van projecten als harde randvoorwaarde om echt tot versnelling te kunnen komen;*
- *Een herinrichting van het besluitvormingsproces van de Tracéwet. Kern daarbij is een brede(re) verkenningfase die, na een gedegen participatie van alle betrokkenen en inbreng van relevante belangen, wordt afgerond met een (politiek) voorkeursbesluit. De planstudiefase wordt korter en vereenvoudigd tot een planuitwerkingsfase (op basis van het voorkeursbesluit);*
- *Aanpak van enkele juridische knelpunten om ook op dit punt vereenvoudiging te bewerkstelligen en juridificering tegen te gaan;*
- *Snelle indiening van een wetsvoorstel om de Spoedwet wegverbreding te herzien en als ultimum remedium uitwerken van een lex specialis voor specifieke urgente en breed gedragen projecten.*

Het MIRT bouwt daarbij voort op de grote beleidsprogramma's van de participerende departementen, te weten:

- Nota Ruimte;
- Nota Mobiliteit;
- Pieken in de Delta;
- Agenda Vitaal Platteland.

Het kabinet ziet het MIRT als een uitvoeringsprogramma en dynamische agenda op de

ren. Specifiek voor infrastructuur is in de Wet en het Besluit Infrastructuurfonds bepaald dat het MIT het uitvoeringsprogramma van het Infrastructuurfonds (onderdeel van de begroting van VenW) vormt. Het MIRT neemt deze functie over.

Niet alle investeringen en financiële stromen van het rijk zijn opgenomen in het